

Nr 339.

Godkänd av första kammaren den 11 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 11 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i avseende å post och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk.

(Statsutskottets utlåtanden nr 13, 28, 43, 44, 47, 48, 67, 101, 114, 115, 116, 147, 161, 162 och 187.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna för kapitalökning, i vad angår post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Postverket.

1:o) I den till riksdagen den 13 januari 1917 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under titel »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet», beträffande postverket föreslagit riksdagen att för inköp av inventarier för postverkets behov för år 1918 anvisa ett anslag av 350,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 175,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har för inköp av inventarier för postverkets be-

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 14 saml. 110 häft. (Nr 339.) 1

hov för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 350,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 175,000 kronor.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att *dels* av det anslag å 960,000 kronor, som av 1914 års förra riksdag beviljats för uppförande å den då ännu icke för centralpostkontoret i Stockholm disponerade delen av postverkets tomt inom kvarteret Riddaren i Stockholm, efter rivning av därå uppförda byggnader, av en tillbyggnad samt för vidtagande i sammanhang därmed av vissa förändringar å den dåvarande posthusbyggnaden i samma kvarter, för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, återstående beloppet, 300,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utanordna detta belopp förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel, *dels* av det anslag å 240,000 kronor, som riksdagen beviljat för uppförande å den postverket tillhöriga tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, återstående beloppet, 120,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels* för fortsättande och avslutande av nyssnämnda byggnadsarbete för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, ytterligare ett belopp av 90,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels* för fortsättande av uppförandet å det för postverkets räkning inköpta område om 5,583,1 kvadratmeter av tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote av ett centralposthus för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, ett belopp av 700,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels ock* för uppförande för en beräknad kostnad av 275,000 kronor å den för sådant ändamål avsedda, kronan tillhöriga tomten i kvarteret nr 29 inom Gällivare municipalsamhälle av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, ett belopp av 100,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Med hänsyn till det trängande behovet att anskaffa lokaler för telegrafverket i Linköping har riksdagen icke haft något att erinra mot att den byggnad, som är avsedd att inrymma lokaler för såväl postverket som telegrafverket i nämnda stad, påbörjats, oaktat det vid arbetets igångsättande varit tydligt, att det för ändamålet av 1916 års riksdag beviljade anslaget icke skulle förslå för byggnadens fullbordande. I en-

lighet med denna uppfattning har riksdagen medgivit, att det begärda tilläggsanslaget, 90,000 kronor, må uppföras å 1918 års stat.

Eders Kungl. Maj:ts i övrigt gjorda äskanden om fortsättningsanslag för tidigare beslutade byggnadsföretag för postverkets räkning har riksdagen jämväl funnit sig böra bifalla.

Framställning om uppförande av post- och telegrafhusbyggnad i Gällivare framlades av generalpoststyrelsen redan år 1915. På grund av de statsfinansiella förhållandena blev emellertid förslaget icke av Eders Kungl. Maj:t framfört till 1916 års riksdag. På grund av angelägenheten av dels att post- och telegrafverket beredas bättre tjänstelokaler, dels ock att dessa verks personal i Gällivare förskaffas bostäder till rimliga hyror, har riksdagen ansett ytterligare uppskov med beviljandet av medel för byggnadens påbörjande icke böra äga rum. Den upprättade planen för byggnaden, enligt vilken ett avsevärt utrymme å den ifrågavarande tomten lämnas odisponerat för framtida byggnadsbehov för statens räkning, har icke givit riksdagen anledning till anmärkning.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen,

dels av det anslag å 960,000 kronor, som av 1914 års förra riksdag beviljats för uppförande å den då ännu icke för centralpostkontoret i Stockholm disponerade delen av postverkets tomt inom kvarteret Rid-daren i Stockholm, efter rivning av därå uppförda byggnader, av en tillbyggnad samt för vidtagande i sammanhang därmed av vissa förändringar å den dåvarande posthusbyggnaden i samma kvarter, för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag återstående beloppet, 300,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utanordna detta belopp förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel,

dels av det anslag å 240,000 kronor, som riksdagen beviljat för uppförande å den postverket tillhöriga tomten nr 112 inom S:t Lars kvarter i Linköping av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag återstående beloppet, 120,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet,

dels för fortsättande och avslutande av nyssnämnda byggnadsarbete för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag ytterligare ett belopp av 90,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet;

dels för fortsättande av uppförandet å det för postverkets räkning inköpta område om 5,583,1 kvadratmeter av tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote av ett centralposthus för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 700,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t

att redan under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna beloppet;

dels ock för uppförande för en beräknad kostnad av 275,000 kronor å den för sådant ändamål avsedda, kronan tillhöriga tomten i kvarteret nr 29 inom Gällivare municipalsamhälle av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Telegrafverket.

3:o) I statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t i avseende å kapitalökning vid telegrafverket föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att stationsbyggnaden å den telegrafverket tillhöriga fastigheten nr I och II i kvarteret Skvalperup i Malmö må utvidgas genom en tillbyggnad i enlighet med av telegrafstyrelsen framlagd plan för en beräknad kostnad av 330,000 kronor; att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 4 i kvadraten nr 19 i Motala för en köpeskilling av högst 30,000 kronor; att för telegrafverkets räkning må inköpas lägenheten nr 188 i Tomelilla municipalsamhälle för en köpeskilling av högst 25,000 kronor; att för telegrafverkets räkning må inköpas det så kallade telegrafhuset i Nyland med tomt för en köpeskilling av högst 24,000 kronor; att för telegrafverkets räkning må inköpas tomterna litt. C ab 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 och 28 i Hässleholm för en köpeskilling av högst 17,000 kronor; och att å dessa tomter må uppföras en förrådsbyggnad för en beräknad kostnad av 65,000 kronor; samt att för telegrafverkets räkning må inköpas de å lägenheten Hästhagen invid Krylbo belägna, å en av distriktslantmätaren E. Ekenstedt år 1914 upprättad tomtdelningskarta med nr 6, 7, 8 och 9 i kvarteret XXII betecknade tomter för en köpeskilling av högst 20,000 kronor; och att å dessa tomter må uppföras en förrådsbyggnad för en beräknad kostnad av 65,000 kronor; *dels ock* för år 1918 till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning anvisa, att utgå av lånemedel, ett anslag av 620,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition av den 30 april 1917, nr 326, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 5 a i kvarteret Svalan i Filipstad för en köpeskilling

av högst 29,097 kronor 90 öre; att nämnda köpeskilling må utgå av de besparingar, tillhopa 53,757 kronor 43 öre, som uppstått å de till uppförande av en telegrafstationsbyggnad i Karlshamn, inrymmande jämväl lokaler för postkontor i staden, anvisade medel; att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 9 i fjärde kvarteret av Göteborgs stads elfte rote för en köpeskilling av högst 74,960 kronor och att å denna tomt må uppföras en telefonstationsbyggnad för en beräknad kostnad av 380,040 kronor; att telegrafverkets verkstad i Nynäshamn må tillbyggas för en beräknad kostnad av 800,000 kronor; samt att för beredande av bostäder åt arbetare vid nämnda verkstad må, efter Eders Kungl. Maj:ts prövning och avgörande, disponeras ett belopp av högst 900,000 kronor; *dels* för år 1918 till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning anvisa — utöver vad förut i sådant hänseende av riksdagen äskats — ytterligare, att utgå av lånemedel, ett reservationsanslag av 1,855,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under innevarande år av sistnämnda belopp utanordna högst 1,005,000 kronor; *dels ock* vid bifall härtill besluta, att i 1918 års rikstat de bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 1,855,000 kronor.

Vad först angår de i statsverkspropositionen gjorda framställningarna har riksdagen funnit den föreslagna tillbyggnaden av stationsbyggnaden i Malmö vara av behovet påkallad, vadan riksdagen anvisat det av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet äskade anslaget. Förslagen om inköpande för telegrafverkets räkning av fastigheter i Motala, Tomelilla och Nyland har riksdagen jämväl funnit välgrundade. Beträffande de två sistnämnda platserna har riksdagen särskilt tagit hänsyn till fördelen av, att dyrbara flyttningskostnader undvikas genom inköp av de fastigheter, vari telegrafverkets lokaler redan äro inrymda.

Förslagen om inköp av tomter i Hässleholm och Krylbo samt uppförande av förrädsbyggnader därstädes har riksdagen ävenledes bifallit.

Beträffande därefter de i propositionen nr 326 framställda förslagen har riksdagen ej haft något att erinra mot det föreslagna inköpet av fastighet i Filipstad och sättet för köpeskillingens bestridande. Den starka utvecklingen av telefonnätet i Göteborg har riksdagen funnit väl motivera inrättandet av en understation för abonnenterna i västra delen av staden. Riksdagen har ej heller funnit anledning till anmärkning mot de uppgjorda ritningarna till byggnaden ifråga.

Förslaget om tillbyggnad till telegrafverkets verkstad i Nynäshamn har riksdagen funnit välbetänkt. Beträffande frågan om beredande

av bostäder åt de arbetare, som skulle komma att anställas vid verkstaden efter det en utvidgning sålunda kommit till stånd, har visserligen ej något fullständigt förslag till bostadsfrågans ordnande kunnat i den föreliggande propositionen framläggas. Då det emellertid syntes riksdagen av vikt, att tillräckligt antal bostäder finnas att tillgå, så snart utvidgningen av verkstaden färdigställts, har riksdagen jämväl i detta avseende bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning. Riksdagen vill dock härvid uttala, att vid den blivande utredningen i ärendet ifråga uppmärksamhet bör ägnas däråt, huruvida icke utan avsevärd ökning av kostnaderna lägenheterna skulle, i anslutning till de grundsatser, som man numera söker tillämpa vid statens järnvägar, kunna åtminstone i viss utsträckning inredas för två rum och kök.

De för år 1918 sammanlagt äskade anslagsbeloppen för inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning, vilka belopp riksdagen ansett böra sammanföras under gemensamt anslag, äro avsedda att användas på följande sätt:

till fortsättande av stationsbyggnaden i Uppsala...	kronor	332,200: —
» tillbyggnad av stationsbyggnaden i Malmö	»	41,800: —
» inköp av byggnadstomt i Motala	»	30,000: —
» » » fastighet i Tomelilla	»	25,000: —
» » » fastighet i Nyland	»	24,000: —
» inköp av tomt och uppförande av förrådsbyggnad i Hässleholm	»	82,000: —
» inköp av tomt och uppförande av förrådsbyggnad i Krylbo	»	85,000: —
» inköp av tomt och uppförande av stationsbyggnad i Göteborg	»	155,000: —
» tillbyggnad av telegrafverkets verkstad i Nynäshamn	»	800,000: —
» uppförande av arbetarbostäder vid verkstaden	»	900,000: —
	Summa kronor	2,475,000: —

Mot Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del har riksdagen ej funnit anledning till erinran.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen
dels medgivit

att stationsbyggnaden å den telegrafverket tillhöriga fastigheten nr I och II i kvarteret Skvalperup i *Malmö* må utvidgas genom en tillbyggnad i enlighet med av telegrafstyrelsen framlagd plan för en beräknad kostnad av 330,000 kronor;

att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 4 i kvadraten nr 19 i *Motala* för en köpeskilling av högst 30,000 kronor;

att för telegrafverkets räkning må inköpas lägenheten nr 188 i *Tome-lilla* municipalsamhälle för en köpeskilling av högst 25,000 kronor;

att för telegrafverkets räkning må inköpas det så kallade telegrafhuset i *Nyland* med tomt för en köpeskilling av högst 24,000 kronor;

att för telegrafverkets räkning må inköpas tomterna litt. C ab 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 och 28 i *Hässleholm* för en köpeskilling av högst 17,000 kronor och att å dessa tomter må uppföras en förrådsbyggnad för en beräknad kostnad av 65,000 kronor;

att för telegrafverkets räkning må inköpas de å lägenheten Hästhagen invid *Krylbo* belägna, å en av distriktslantmätaren E. Ekenstedt år 1914 upprättad tomtdelningskarta med nr 6, 7, 8, och 9 i kvarteret XXII betecknade tomter för en köpeskilling av högst 20,000 kronor, och att å dessa tomter må uppföras en förrådsbyggnad för en beräknad kostnad av 65,000 kronor;

att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 5 a i kvarteret Svalan i Filipstad för en köpeskilling av högst 29,097 kronor 90 öre;

att nämnda köpeskilling må utgå av de besparingar, tillhopa 53,757 kronor 43 öre, som uppstått å de till uppförande av en telegrafstationsbyggnad i Karlshamn, inrymmande jämväl lokaler för postkontor i staden, anvisade medel;

att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 9 i fjärde kvarteret av Göteborgs stads elfte rote för en köpeskilling av högst 74,960 kronor och att å denna tomt må uppföras en telefonstationsbyggnad för en beräknad kostnad av 380,040 kronor;

att telegrafverkets verkstad i Nynäshamn må tillbyggas för en beräknad kostnad av 800,000 kronor; samt

att för beredande av bostäder åt arbetare vid nämnda verkstad må, efter Eders Kungl. Maj:ts prövning och avgörande, disponeras ett belopp av högst 900,000 kronor;

dels ock för år 1918 till *inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning* anvisat ett reservationsanslag av 2,475,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under innevarande år av sistnämnda belopp utanordna högst 1,005,000 kronor;

4:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare beträffande telegrafverket föreslagit riksdagen att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, ett anslag av 12,500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Av förenämnda anslagssumma äro avsedda:

för interurbana telefont nätet	kronor	4,500,000: —
» lokala »	»	7,694,000: —
» telegrafnätet	»	306,000: —
	Summa kronor	12,500,000: —

Motsvarande anslagsbelopp för år 1917 voro respektive 2,993,400, 3,700,000 och 306,600 kronor, tillhopa 7,000,000 kronor. Den sålunda till sammanlagt 5,500,000 kronor uppgående anslagsökningen är till ej ringa del att hänföra till den väsentliga prisstegring å materialier, som inträtt sedan 1916. Beträffande det för interurbanledning ar avsedda beloppet är att märka, att Eders Kungl. Maj:t vidtagit en minskning med 2,500,000 kronor i telegrafstyrelsens i ämnet framlagda förslag. Ytterligare nedsättning har riksdagen ansett icke lämpligen kunna ifrågakomma. Att uppskjuta utförandet av någon del av arbetena å det lokala telefont nätet har ej heller synts välbetänkt, då därigenom den på grund av telefontaxereformen inträdda ökningen i abonnentantalet skulle hämmas. Anslagsäskandet för utveckling av telegrafnätet har riksdagen jämväl funnit sig böra bifalla.

Riksdagen har alltså för *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 12,500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Statens järnvägar.

5:o) Eders Kungl. Maj:t har i avseende å kapitalökning vid statens järnvägar i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar för år 1918 anvisa ett belopp av 9,343,600 kronor, därav 4,900,000 kronor att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 2,200,000 kronor.

Det av Eders Kungl. Maj:t äskade anslaget är avsett att fördelas sålunda:

<i>Nya anslag:</i>		
för husbyggnader, boställshus	kronor	625,000: —
stationsstugor m. m.	»	140,500: —

	tillbyggnad av stationshus.....	kronor	219,500: —
	övriga husbyggnader	»	264,200: —
för	spåranordningar	»	1,446,600: —
»	vägports- och vägbroanläggningar	»	250,000: —
»	förbättringar vid kol- och vattenstationer	»	120,000: —
»	telegraf- och telefonanläggningar m. m.	»	638,000: —
»	elektriska belysningsanläggningar	»	200,000: —
»	övriga anläggningar	»	603,800: —
»	större arbeten	»	1,601,000: —
»	växel- och signalsäkerhetsanläggningar	»	1,000,000: —
»	diverse arbeten	»	1,000,000: —

Fortsättningsanslag för redan beslutade arbeten.

för	anordnande av avloppsledningar vid Kiruna ..	kronor	80,000: —
»	utvidgning av rangerbangården vid Nässjö	»	400,000: —
»	uppförande av 6 lokomotivstallplatser m. m. vid Bollnäs	»	205,000: —
»	ombyggnad av bangården vid Boden	»	350,000: —
»	uppförande av ny bro över Öre älv	»	200,000: —
	Summa kronor		9,343,600: —

Det är ett högst betydande anslag, som av Eders Kungl. Maj:t innevarande år äskas för nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar. En jämförelse med det vid 1916 års riksdag beviljade anslaget för samma ändamål utvisar en ökning av ej mindre än 3,560,000 kronor, och detta oaktat i årets statsverksproposition betydande belopp för vissa större, fortsättningsanslag krävande byggnader och anläggningar upptagits under särskilda anslagstitlar i stället för att, såsom förut skett, uppföras såsom »större arbeten» under den nu förevarande anslags-titeln.

Uppenbart är att en mycket avsevärd del av anslagsökningen härleder sig från den inträffade stora prisstegringen å materialier m. m. Men ökningen beror även på den större omfattningen av de arbeten, som nu föreslås till utförande.

Departementschefen har i det uttalande, varmed han inlett det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet i ärendet framhållit, att vid ett affärsföretag av statens järnvägars omfattning och utomordentligt stora betydelse de nya kapitalutlägg, som erfordras för att tillgodose en väntad trafikstegrings kraf, såvitt möjligt borde föregå denna, så att järnvägarna alltid vore i tekniskt hänseende rustade att möta en inträdande trafikökning

av ansenlig storlek. I tider av mera forcerad utveckling uppträda dock, yttrar departementschefen, i betraktande av ovissheten om utvecklingens framtida förlopp, de största svårigheter att följdriktigt tillämpa en sådan princip. Trafikstegringen kommer härvid att fortgå snabbare än banornas tekniska anpassning efter den ändrade trafikintensiteten, och efter hand hopas härvid de ej tillgodosedda kraven på kapitalutlägg för att bringa järnvägarnas kapacitet i höjd med trafikens storlek och ny trafik, som kan förväntas. När i augusti 1914 det stora europeiska kriget utbröt, varvid efter hand nya utomordentligt stora anspråk ställdes på de svenska statsjärnvägarnas trafikförmåga, hade, fortsätter departementschefen, en stark trafikökning med få och korta avbrott fortgått i omkring 20 år, utan att statsjärnvägarnas kapacitet blivit genom nya kapitalnedlägg i motsvarande grad förstärkt.

Av statsrådsprotokollet inhämtas även, att järnvägsstyrelsen utarbetat en plan över de arbeten och anskaffningar för statens järnvägars räkning, som med hänsyn till den stegrade trafikens krav kunna anses nödvändiga under perioden 1918—1927. Totalkostnaden för de nya byggnader och anläggningar, rullande materiel m. m., som enligt denna plan skulle behövas, slutar på en summa av i runt tal 504.5 miljoner kronor, varav 398.2 miljoner kronor tänkas täckta genom anslag och 106.3 miljoner kronor bestridda ur förnyelsefonden. Då denna approximativa beräkning ännu icke undergått slutlig granskning har departementschefen icke närmare yttrat sig om densamma, men likväl uttalat, att den dock torde giva en ungefärlig bild av behovet.

Riksdagen är för sin del övertygad om, att vidlyftiga och kostsamma arbeten av ifrågavarande beskaffenhet erfordras för att sätta statens järnvägar i sådant skick, att de kunna möta de krav, som redan under nuvarande förhållanden ställas på dem, och under den närmaste framtiden torde komma att göra sig gällande. Ett uppskjutande i större omfattning av dessa arbeten har riksdagen funnit så mycket mindre tillrådligt, som behovet är synnerligen trängande och föga utsikt synes förefinnas att genom ett framskjutande av anläggningarna få dessa utförda för mindre kostnad. Vad angår möjligheten att anskaffa de för arbetenas genomförande erforderliga medlen, synes det ock föga sannolikt, att något skulle vara att vinna genom ett uppskov. Under sådana förhållanden har riksdagen funnit sig böra i huvudsak bifalla Eders Kungl. Maj:ts under såväl nu förevarande som följande punkter framställda förslag beträffande kapitalökningsanslag för de trafikerade järnvägarna.

Under anslaget till nya byggnader och anläggningar, gruppen »större arbeten», har upptagits ett belopp av 130,000 kronor för uppförande av

en ångcentral vid Kiruna. För enahanda ändamål äskades av 1916 års riksdag ett belopp av 95,000 kronor. Riksdagen ansåg emellertid, att med hänsyn till såväl den då rådande ekonomiska situationen och de stora krav, vilka för andra ändamål ställdes på statskassan, som ock de rådande höga materialpriserna med ifrågavarande utgift borde tills vidare anstå. Den ökning i anläggningskostnad, som det nu framlagda förslaget innebär, beror till en del på ytterligare stegring i materialpriserna men har delvis också sin grund däri, att ångcentralen nu tänkes utförd enligt en med hänsyn till anläggningskostnaden dyrbarare, men ur driftsynpunkt mera ekonomisk plan. Medan den anläggning, som under fjoråret föreslogs, beräknades medföra en årlig bränslebesparing till ett värde av 7,000 kronor, har den nu projekterade anläggningen beräknats för statens järnvägar möjliggöra en besparing av ej mindre än 21,000 kronor årligen. Under sådana förhållanden har riksdagen ansett sig böra bifalla det nu framlagda förslaget.

Under gruppen »större arbeten» har upptagits ett belopp av 150,000 kronor för vidtagande av åtgärder för undvikande av störningar i svagströmsledningarna vid bandelen Kiruna—Riksgränsen. Ifrågavarande åtgärder avse en utflyttning av svagströmsledningarna till ett avstånd från banan av omkring 100 meter. Av järnvägsstyrelsens framställning i ämnet framgår, att det icke är uteslutet, att ytterligare åtgärder för ändamålet kunna komma att erfordras, ehuru väl styrelsen ansett, att med vidtagandet av dessa åtgärder bör anstå, till dess erfarenhet vunnits om verkningarna av ledningarnas utflyttande. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott från järnvägsstyrelsen inhämtat, lär man numera, då det gäller att framdraga nya stolplinjer för svagströmsledningarna längs statsbanelinjer, som inom en ej alltför avlägsen framtid beräknas bliva elektrifierade, förlägga dessa på sådant avstånd från banan, att framdeles förflyttning av svagströmsledningarna ej skall erfordras. Det nu framförda anslagskravet har riksdagen funnit sig böra bifalla. Riksdagen har emellertid, då samtliga de anslag, som hänföra sig till riksgränsbanans elektrifiering, synas fortfarande liksom hittills böra uppföras under särskild anslagstitel i riksstaten, särskilt för sig upptagit berörda anslagsdel.

I övrigt har riksdagen, som särskilt sökt förvissa sig om att de till utförande föreslagna spåranordningar och andra bangårdsanläggningar av olika slag i görligaste mån kunna komma till användning vid planerade större stationsutvidgningar, ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

I detta sammanhang har riksdagen velat till behandling upptaga frågan om sättet för uppförandet i riksstaten av anslagen till de trafikerade statsjärnvägarna.

Tidigare inbegreps i det nu förevarande anslaget samtliga medel för nya byggnader och anläggningar vid de förefintliga statsbanorna. Efterhand hava emellertid utbrytningar skett av åtskilliga mera omfattande arbeten, avseende samma huvudkategori, såsom dubbelspårsanläggningar, större bangårdsombyggnader m. m. I de framställningar, som järnvägsstyrelsen nästlidet år avgivit angående anslag för år 1918 till de trafikerade järnvägarna, har ett ytterligare steg tagits i denna riktning, i det att samtliga fortsättningsanslag krävande anläggningar behandlats såsom fristående anslagspunkter. I statsverkspropositionen har ock, såsom ovan antytts, denna grundsats iakttagits. Under gruppen »större arbeten» återfinnes emellertid en post, till ny lokomotivstation i Krylbo, för vilken fortsättningsanslag kommer att erfordras. Eders Kungl. Maj:t har nämligen för år 1918 allenast äskat en del av det belopp, som enligt järnvägsstyrelsens förslag skulle i sin helhet utgå under 1918.

Mot den iakttagna förändringen, att fortsättningsanslag påfordrande anläggningar i allmänhet upptagits under särskilda anslagstitlar, har riksdagen så mycket mindre haft något att erinra, som det syntes riksdagen vara en given fördel, att det av beslutet om beviljande av medel till en viss anläggning tydligt framgår, om man måste räkna med fortsättningsanslag. Det har emellertid syntes riksdagen kunna ifrågasättas, om ej en förändring av mera genomgripande natur bör vidtagas beträffande fördelningen på olika anslagstitlar av de kapitalökningsutgifter, som avse de redan trafikerade statsbanorna.

Den nu tillämpade uppställningen av anslagen ifråga medför, att någon överblick över de olika slagen av utgifter och anläggningar icke erhålles. Exempelvis finnas anslag till bangårdsanordningar dels under gruppen »spåranordningar» av anslaget till nya byggnader och anläggningar, dels under gruppen »större arbeten» av samma anslag, dels ock under särskilda anslagstitlar i riksstaten med gemensam överrubrik »större bangårdsombyggnader». Anslag till lokomotivstationsanläggningar finnas uppförda såväl under grupperna »övriga anläggningar» och »större arbeten» å anslaget till nya byggnader och anläggningar som under särskilda anslagstitlar med gemensam beteckning »större verkstads- och lokomotivstationsanläggningar». Även i övrigt finnes liknande splittring mellan anslaget till nya byggnader och anläggningar å ena sidan samt speciella anslagstitlar för olika ändamål å andra sidan.

Det vill synas riksdagen, att det skulle lända till ökad reda och överskådlighet, om åtminstone de anslagskrav, som hänföra sig till självständiga överrubriker i riksstaten, utbrötes ur anslaget till nya byggnader och anläggningar. Det torde ock kunna ifrågasättas att såsom särskilda anslag behandla åtskilliga av de grupper, som nu ingå i sistnämnda anslag. Med den vidgade omfattning, som detta anslag efterhand erhållit, har det ur budgetssynpunkt blivit alltmera svårhandterligt. En avlastning av anslaget på sätt nu antytts synes fördenskull vara eftersträfvansvärd.

Riksdagen, som ansett den nu berörda frågan böra beaktas vid uppgörandet av nästkommande års budgetförslag, har beträffande den nu ifrågavarande statsregleringen icke ansett annan åtgärd böra vidtagas i avseende å det nu förevarande anslaget — förutom den redan vidrörda utbrytningen av anslagsbeloppet till förflyttning av svagströmsledningarna å riksgränsbanan — än att i konsekvens med vad i övrigt skett byggnadsanslaget till lokomotivstationsanläggningen i Krylbo bör behandlas såsom särskild anslagstitel för att i riksstaten ingå under rubriken »större verkstads- och lokomotivstationsanläggningar».

Med iakttagande av berörda utbrytningar kommer anslaget till nya byggnader och anläggningar att för år 1918 uppgå till 8,903,600 kronor, varav 2,050,000 kronor böra förskottsvis utgå under 1917.

I enlighet med vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 8,903,600 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 2,050,000 kronor;

dels för påbörjande av arbetet med uppförandet av en ny lokomotivstation vid Krylbo, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 415,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 290,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 förskottsvis av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 150,000 kronor;

dels ock för vidtagande av åtgärder för undvikande av störningar i svagströmsledningar vid bandelen Kiruna—Riksgränsen för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till tackande av brist, som uppkommit å vissa, till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar beviljade anslag för år 1918

bevilja ett tilläggsanslag av 1,252,900 kronor därav 952,900 kronor att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Då ifrågavarande brist förorsakats av den oförutsedda stegring av arbets- och materialprisen, som på grund av världskriget uppkommit, sedan kostnadsförslagen till de ifrågavarande arbetena blivit uppgjorda, har riksdagen icke funnit skäl till anmärkning mot det förevarande anslagsäskandet.

Riksdagen har alltså till *täckande av brist, som uppkommit å vissa, till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar beviljade anslag*, för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 1,252,900 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för beredande av tvårumslägenheter åt den lägst avlönade tjänstemannagruppen av den ordinarie statsbanepersonalen för år 1918 anvisa ett anslag av 70,000 kronor.

Det förevarande anslagskravet utgör ett led i en plan att bereda tvårumslägenheter åt samtliga de tjänstemän inom stationskarlsgruppen, som åtnjuta förmånen av bostad in natura från statens järnvägar. Planen, vilken är avsedd att genomföras på en tid av 20 år, har beräknats medföra en kostnad av 10,574,850 kronor. Härav skulle 705,200 kronor, avsedda för uppförande av nya lägenheter i de fall, där förändringarna beräknas medföra inskränkning i förefintligt antal lägenheter, utgå av anslagsmedel, medan återstoden skulle bestridas av förnyelsefonden.

Då den föreslagna anordningen syntes riksdagen välbetänkt, har riksdagen bifallit det föreliggande förslaget.

Riksdagen får alltså anmäla att riksdagen för *beredande av tvårumslägenheter åt den lägst avlönade tjänstemannagruppen av den ordinarie statsbanepersonalen* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

8:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för påbörjande av arbetet med ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelbananordningar, för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 800,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att

förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 400,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål har av 1916 års riksdag beviljats ett anslag av 500,000 kronor. Den nu begärda anslagssumman innebär sålunda en ökning av 300,000 kronor gentemot fjorårets anslag.

Då järnvägsstyrelsen för sin del ansett 1,000,000 kronor behövliga och då för riksdagens vederbörande utskott tillgängliga upplysningar synts ådagalägga behovet av ökning av anslaget, har riksdagen icke velat ifrågasätta någon ändring i Eders Kungl. Maj:ts förslag.

I enlighet härmed har riksdagen för *inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårsanordningar*, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 800,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 400,000 kronor.

10:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för fortsättande av arbetena med ombyggnad av Malmö statsbangård för år 1918 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 500,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har riksdagen för fortsättande av arbetena med *ombyggnad av Malmö statsbangård* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

11:o) I statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående anslag för utförande av vissa förändringar av spårsystemet vid Centralstationen i Stockholm jämte därmed sammanhängande arbeten, för år 1918 för ändamålet beräkna ett anslag, att utgå av lånemedel, av 1,500,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 23 februari 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 85, under åberopande av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag föreslagit riksdagen *dels* att för utförande av vissa förändringar av spårsystemet vid Centralstationen i Stockholm jämte därmed sammanhängande arbeten för år 1918 anvisa ett anslag av 1,550,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 260,000 kronor, *dels ock* att, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 50,000 kronor.

Av det äskade anslagsbeloppet äro 1,290,000 kronor avsedda för täckande av brist i de tidigare beviljade anslagen till förändringsarbetena

vid Centralstationen m. m., medan återstående 260,000 kronor hänföra sig till en föreslagen spårgrupp för stationsrangering vid Tomtebodå.

Vad angår det skedda anslagsöverskridandet synes riksdagen tillfyllstgivande förklaringar rörande dess uppkomst vara lämnade. Förslaget om anläggningen av den omnämnda spårgruppen har ej heller givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen har alltså för utförande av *vissa förändringar av spårsystemet vid centralstationen i Stockholm jämte därmed sammanhängande arbeten* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 1,550,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 260,000 kronor.

12:o) I särskild skrivelse har riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmält sitt beslut att för påbörjande av *anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten*, varför kostnaden i första utbyggnadsstadiet beräknats till sammanlagt 3,502,000 kronor, för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att för påbörjande av utvidgning av Västanfors station, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 310,000 kronor, för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 100,000 kronor.

Behovet av den föreslagna utvidgningen har synts riksdagen genom den förebragta utredningen ådagalagt, vadan riksdagen för påbörjande av *utvidgning av Västanfors station*, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 310,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för påbörjande av arbetena med utvidgning av Ockelbo station m. m., varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 227,000 kronor, för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 150,000 kronor.

Av utredningen inhämtas, att järnvägsstyrelsen ursprungligen framlagt ett förslag till en större utbyggnad av stationen, slutande på en kostnads-summa av 914,000 kronor. Det av Eders Kungl. Maj:t gjorda anslags-äskandet åsyftar dels en provisorisk ombyggnad av själva bangården, dels ock anläggande av en mötesplats strax norr om stationen. Ehuru enligt statsrådsprotokollet ombyggnaden av stationen icke tillnärmelsevis motsvarar behovet av erforderliga utvidgningar för längre tid framåt, skulle genom densamma och anläggningen av mötesplatsen de mest

trängande behoven för den närmaste framtiden bliva tillgodosedda. Vid sådant förhållande och då de kostnader, som enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag komme att nedläggas, i huvudsak skulle komma till godo vid en framtida, slutlig stationsombyggnad samt vid en blivande dubbelspårsanläggning, har riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag. Vid den granskning, som riksdagens vederbörande utskott ägnat ritningarna till de båda förenämnda alternativen, har det emellertid framstått såsom ett önskemål, att den i det större ombyggnadsförslaget ingående person-tunneln under bangården måtte till trafiksäkerhetens trygghande snarast möjligt i samband med utförandet av den provisoriska ombyggnaden komma till stånd.

Under uttalande härav får riksdagen sålunda anmäla, att riksdagen för påbörjande av arbetena med *utvidgning av Ockelbo station m. m.*, varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 227,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för utvidgning av spårssystemet vid bangården i Mjölby för år 1918 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 106,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Då den föreslagna utvidgningen av spårssystemet syntes riksdagen ändamålsenlig och då arbetena lämpligen böra komma till utförande i samband med dubbelspårsanläggningen Norrköping—Mjölby, har riksdagen för *utvidgning av spårssystemet vid bangården i Mjölby* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 106,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för utvidgning av spårssystemet vid Värtan för år 1918 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 400,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna nämnda belopp.

Med hänsyn till att exporten och importen över Värtahamnen är i ständigt stigande och då på grund av de utvidgningar av hamnanläggningarna, som Stockholms stad planerar, ytterligare stegring i trafiken över hamnen torde vara att emotse, har riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen har sålunda för *utvidgning av spårssystemet vid Värtan* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor, med rätt

för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna nämnda belopp.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till fortsättande av arbetena med ombyggnad av statens järnvägars reparationsverkstäder i Malmö för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av låne-medel, av 600,000 kronor.

I Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet till 1913 års riksdag beräknades verkstadsanläggningen i sin helhet komma att kosta 2,400,000 kronor. Härav beräknades 1,400,000 kronor skola bestridas av förnyelsefonden, medan 1,000,000 kronor skulle utgå av anslagsmedel. Sistnämnda belopp har ock av riksdagen anvisats åren 1915 och 1916. De senast verkställda kostnadsberäkningarna utvisa emellertid för hela verkstadsanläggningen en kostnad av sammanlagt 3,630,000 kronor, d. v. s. en ökning i förhållande till vad ursprungligen beräknats av 1,230,000 kronor, varvid dock, på grund av de stegrade materialpriserna, för de större ännu ej påbörjade byggnaderna — vagnverkstaden och lokomotivverkstaden samt smedjan och hjulverkstaden — järnkonstruktioner blivit i viss omfattning utbytta mot konstruktioner av trä och armerad betong. Då någon inskränkning i den ursprungliga planen för verkstadsanläggningen enligt riksdagens uppfattning icke lämpligen kan ske, har riksdagen beviljat det äskade tilläggsanslaget.

Riksdagen har alltså till fortsättande av arbetena med *ombyggnad av statens järnvägars reparationsverkstäder i Malmö* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för påbörjande av arbetet med uppförandet av en ny lokomotivstation vid Örebro, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 500,000 kronor, för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 175,000 kronor.

Lokomotivstationen i Örebro är för närvarande förlagd till två olika platser, vilket för tjänstens ekonomiska skötsel måste framstå såsom synnerligen olämpligt. Då tillika antalet stallplatser är för litet och stallbyggnaderna även i övrigt otidsenliga och för små, har riksdagen funnit det framlagda förslaget, att genom anläggande av ny, med moderna anordningar försedd lokomotivstation samla driften på en plats, medföra avsevärda fördelar.

Riksdagen har fördenskull för påbörjande av arbetet med *uppförandet av en ny lokomotivstation vid Örebro*, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 500,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

19:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för påbörjande av arbetet med uppförande av plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken, varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 805,500 kronor, för år 1918 bevilja ett anslag, att utgå av lånemedel, av 300,000 kronor.

På grund av den successiva ökningen av lokomotivparken har behov av ökade reparationsmöjligheter vid V distriktet gjort sig starkt gällande. Det framlagda förslaget till utvidgning av reparationsverkstaden vid Notviken har vid sådant förhållande ej givit riksdagen anledning till erinran, vadan riksdagen för påbörjande av arbetet med *uppförande av plåtslagarverkstad med smedja vid Notviken*, varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 805,500 kronor, för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att medgiva, att, till täckande av uppkommen brist, 500,000 kronor, i de till utförande av dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås beviljade anslag, må till samma anslag överföras från anslaget till statsbanan Älvsby—Piteå 100,000 kronor, från anslaget till statsbanan Ulriksfors—Volgsjön 200,000 kronor och från anslaget till statsbanan Järna—Norrköping likaledes 200,000 kronor.

Det föreliggande förslaget överensstämmer med den plan för täckandet av den uppkomna bristen i anslaget för ifrågavarande dubbelspårsanläggning, som vid nästlidet års riksdag framlades i samband med då föreliggande fråga om tilläggsanslag för dubbelspårsanläggningen.

Riksdagen har medgivit, att till täckande av uppkommen brist, 500,000 kronor, i de till utförande av *dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås* beviljade anslag, må till samma anslag överföras från anslaget till statsbanan Älvsby—Piteå 100,000 kronor, från anslaget till statsbanan Ulriksfors—Volgsjön 200,000 kronor och från anslaget till statsbanan Järna—Norrköping likaledes 200,000 kronor.

21:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för fortsättande av arbetet med anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår mellan Norrköping och Mjölby* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 1,800,000 kronor.

22:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för fortsättande av arbetet med anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår mellan Aneby och Sandsjö* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 2,700,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att

förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 700,000 kronor.

23:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för påbörjande av arbetena med anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå, varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 6,150,000 kronor, för år 1918 anvisa ett belopp, att utgå av låne-medel, av 500,000 kronor.

Det framlagda förslaget till dubbelspårsanläggning å sträckan från Örebro över Hallsberg till Laxå betingas i första hand av nödvändigheten att giva den stora fjärtrafiken, som ledes över dessa stationer, erforderlig stadga och trygghet. Den betydande lokaltrafiken å sträckan Örebro—Hallsberg — vilken linje är den av statens järnvägars enkelspåriga sträckor, som för närvarande är tyngst belastad med tåg — gör även ett dubbelspår väl behöfligt.

Riksdagen har därför ansett sig böra besluta dubbelspårs anläggande och har intet att erinra emot det för år 1918 begärda anslaget.

Riksdagen har alltså för påbörjande av arbetena med anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå*, varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 6,150,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

24:o) I en den 16 februari 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 132, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag föreslagit riksdagen att *dels* för uppförande av tre boställshus för järnvägspersonal vid Nässets station å statens järnvägar bevilja ett anslag för år 1918 av 75,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet; *dels ock*, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i statsverkspropositionen bland inkomsterna i 1918 års riksstat upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 75,000 kronor.

På grund av angelägenheten av att de å Nässets station tjänstgörande befattningshavarna, särskilt av lägre grad, beredas bostad i stationens omedelbara närhet, har riksdagen funnit sig böra bifalla det förvarande anslagsäskandet. Då emellertid anslagsbeloppet i fråga rätteligen är att betrakta såsom ett tilläggsanslag till de tidigare beviljade anslagen för utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna m. m., har riksdagen avfattat sitt beslut med hänsyn härtill.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen såsom tilläggsanslag för *utläggning av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna m. m.*

för år 1918 beviljat ett belopp av 75,000 kronor, reservationsanslag, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för påbörjande av arbetet med omläggning av statsbanelinjen Lindome—Anneberg, varför kostnaden i sin helhet beräknats uppgå till 800,000 kronor, för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 200,000 kronor.

Den ifrågasatta omläggningen är betingad av hänsyn till trafik-säkerheten. Järnvägsstyrelsen har föreslagit, att av kostnaderna ett belopp av 400,000 kronor måtte anvisas för år 1918. Departementschefen har däremot ansett sig kunna nedsätta anslaget för samma år till 200,000 kronor.

Vid sådant förhållande har riksdagen beslutat att för påbörjandet av arbetet med *omläggning av statsbanelinjen Lindome—Anneberg*, varför kostnaden i sin helhet beräknas uppgå till 800,000 kronor, för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

26:o) I en till riksdagen den 14 april 1917 avlåten proposition, nr 229, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels, med godkännande av de i statsrådsprotokollet angivna huvudgrunder för förvärvande för svenska statens räkning av Falun—Rättvik—Mora järnvägsaktiebolag tillhöriga järnvägen Mora Noret—Orsa, bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att efter ingången av år 1918 på rekvisition utanordna köpeskillingen för ifrågavarande järnväg, 1,290,000 kronor;

dels besluta, att, i samband med förvärv av järnvägen Mora Noret—Orsa för statsverkets räkning, en ny broförbindelse i den sträckning, Eders Kungl. Maj:t kan komma att bestämma, skall anordnas från Mora station till lämplig punkt å nyssnämnda järnväg norr om Mora Norets station, vilken förbindelse beräknats kosta 750,000 kronor;

dels för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, till gäldande av köpeskillingen för nyssberörda järnväg ett reservationsanslag av 1,290,000 kronor samt för påbörjande av förenämnda broförbindelselinje ett reservationsanslag av 500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis under år 1917 av sistnämnda belopp utanordna 200,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att i 1918 års riksstat de bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 1,790,000 kronor.

Då år 1916 beslut fattades om statsinlösen av Mora—Vänerns järnväg, utgick riksdagen från att de i enskild ägo befintliga bandelar, som förbinda nämnda järnväg och inlandsbanans sydliga del, framdeles skulle förvärfvas för statens räkning.

För att förvärvandet av järnvägen Mora Noret—Orsa omedelbart må äga rum, talar bland annat det förhållandet, att avtal numera träffats om arrendering för statens räkning av Dala—Hälsinglands järnväg för en tid av 10 år. Därest nu järnvägen Mora Noret—Orsa inköpes av staten, skulle sålunda en del av trafiken på norra stambanan söder om Bollnäs kunna överflyttas på andra mindre belastade, av staten ägda eller trafikerade bandelar.

Den begärda köpeskillingen — 1,290,000 kronor, förutom 22,300 kronor för vissa inventarier, vilket senare belopp föreslagits skola utgå av statens järnvägars trafikmedel — har fastställts av därtill i vederbörlig ordning utsedde gode män. Någon anmärkning mot beloppet synes ej kunna göras. Ej heller har riksdagen haft något att erinra mot de i övrigt angivna grunderna för förvärvet ifråga. Under sådana förhållanden har riksdagen ansett sig böra godkänna villkoren för inköpet.

Jämväl beträffande den ifrågasatta broförbindelsen mellan Mora Strand och linjen Mora Noret—Orsa har riksdagen funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vidkommande det bemyndigande, som beträffande köpeskillingens likviderande bör lämnas riksgäldskontoret, kommer riksdagen att lämna närmare föreskrifter i reglementet för riksgäldskontoret.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen, *dels* med godkännande av de i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 14 april 1917 angivna huvudgrunder för förvärvande för svenska statens räkning av Falun—Rättvik—Mora järnvägsaktiebolag tillhöriga järnvägen Mora Noret—Orsa, för år 1918 till gäldande av köpeskillingen för ifrågasvarande järnväg anvisat ett reservationsanslag av 1,290,000 kronor;

dels ock för anordnande, i samband med förvärv av järnvägen Mora Noret—Orsa för statsverkets räkning, av en ny broförbindelse i den sträckning, Eders Kungl. Maj:t kan komma att bestämma, från Mora station till lämplig punkt å nyssnämnda järnväg norr om Mora Norets station, vilken förbindelse beräknats kosta 750,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis under år 1917 av sistnämnda belopp utanordna 200,000 kronor.

27:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för påbörjande av ombyggnad av Bohusbanans viadukt över Sävån, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 1,272,000 kronor, för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 800,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor.

Då vid förra årets riksdag frågan om ombyggnad av Bohusbanans viadukt över Sävån förelåg till behandling, fann riksdagen behovet av den föreslagna ombyggnaden icke vara av den tvingande natur, att densamma ej skulle kunna uppskjutas till ett följande år. Den nu förebrogta fullständigare utredningen i ärendet har synts riksdagen ådagalägga, att något ytterligare uppskov med ombyggnaden ej bör ske.

Riksdagen får därför anmäla att riksdagen för påbörjande av ombyggnad av Bohusbanans viadukt över Sävån, varför kostnaden av anslagsmedel i sin helhet beräknats uppgå till 1,272,000 kronor, för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 800,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition, som kunde komma att avlåtas om elektrifiering av järnvägslinjen Kiruna—Svartön, för ändamålet för år 1918 beräkna ett anslag, att utgå av lånemedel, av 3,500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 1,500,000 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en den 26 januari 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 51, under återopande av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag, föreslagit riksdagen att — förutom beviljande av anslag för fullbordande av första och påbörjande av andra utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus, till vilken fråga riksdagen här nedan återkommer — för år 1918 anvisa för påbörjande av arbetena med elektrifiering av statsbanelinjen Kiruna—Svartön ett anslag av 3,500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 1,500,000 kronor.

Vidare har uti två inom riksdagen väckta, likalydande motioner hemställts, att riksdagen ville i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 51 för år 1918 anvisa för elektrifiering av statsbanelinjen Kiruna—Gällivare ett anslag av 2,350,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 1,500,000 kronor.

Efter därom i vederbörlig ordning framställd begäran har yttrande över de berörda motionerna avgivits av järnvägsstyrelsen, vilket yttrande såsom bilaga finnes vidlagt vederbörande utskottsutlåtande i ämnet.

Riksdagen vill till en början erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t nästlidet år föreslog riksdagen att för elektrifiering av järnvägslinjen Kiruna—Svartön bevilja ett anslag av 15,530,000 kronor samt därav för år 1917 anvisa ett belopp av 3,500,000 kronor. Riksdagen ansåg emellertid, att med beslut om elektrifieringens genomförande borde tills vidare anstå.

Enligt den nu framlagda propositionen beräknas kostnaderna för elektrifieringen av samma bansträcka uppgå till ej mindre än i runt tal 28,500,000 kronor. Bortsett från ett i 1916 års kostnadsberäkning icke ingående belopp för utflyttning av svagströmsledningar m. m. å 1,035,000 kronor, är kostnadsökningen att hänföra till de inträffade stegringarna å materialier, vilka gjort sig särskilt kännbara i avseende å järn och koppar, som i stor omfattning erfordras för elektrifieringen.

Det år 1916 framlagda förslaget åsyftade fullständigt genomförande av elektrifieringen å hela sträckan Kiruna—Svartön. I den nu förevarande propositionen har däremot föreslagits en uppdelning av anläggningen, så att endast bandelen Kiruna—Gällivare omedelbart skulle elektrifieras, medan för bandelen Gällivare—Svartön vissa förarbeten för en framtida elektrifiering skulle vidtagas. Enligt de väckta motionerna skulle elektrifieringen för närvarande begränsas till bandelen Kiruna—Gällivare samt en vidare utsträckning av den elektriska driften göras beroende på utredning angående förutsättningarna för ekonomisk bärighet av elektrifieringens genomförande.

För bandelen Kiruna—Gällivare finnas redan överföringsledningar utförda, och transformatorstationer erhållas genom tillbyggnad av förefintliga omkopplingsstationer. Någon utbyggnad av Porjus kraftverk behöver ej utföras för elektrifieringen av denna bandel. Ej heller skulle någon nyanskaffning av elektriska lokomotiv behöva ske. På grund härav kan elektrifieringen av bandelen Kiruna—Gällivare genomföras för en jämförelsevis mindre kostnad, med nuvarande materialpriser beräknad till 2,350,000 kronor.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter synes icke någon tvekan böra råda därom, att elektrifieringen av bandelen Kiruna—Gällivare omedelbart bör komma till stånd.

I de i ämnet väckta motionerna har ifrågasatts — ehuru väl förslag därom ej framställts — att förarbetena för införandet av elektrisk drift å bandelen Gällivare—Svartön, vilka av järnvägsstyrelsen beräk-

nats föranleda en kostnad av 2,800,000 kronor, skulle utbytas mot en fullständig elektrifiering av sträckan närmast söder om Gällivare, exempelvis till Ripats eller Nuortikon. Med anledning härav har järnvägsstyrelsen i sitt yttrande anfört, att därest elektrifieringen skall utföras sektionvis, densamma bör fortsättas till Nattavara, som är den första station söder om Gällivare, där lokomotivstallar, vändskiva och överliggningshus redan finnas. Denna station är enligt järnvägsstyrelsen även i andra avseenden lämplig till övergångsstation tillsvidare mellan elektrisk drift och ångdrift. Anläggningskostnaden för det fullständiga genomförandet av elektrifieringen av linjen Gällivare—Nattavara med bilinjer till malmfälten vid Gällivare har av järnvägsstyrelsen beräknats till 4,650,000 kronor. I detta belopp ingå kostnaderna för insättande av erforderlig ny generator i Porjus, för utbyggnad av omkopplingsstationen vid Kuosakåbbo samt iordningställande av transformatorstationer vid Gällivare och Nuortikon, för iordningställande av överföringsledningar från Kuosakåbbo till Gällivare och till Nuortikon samt för kontaktledningar över spåren från Gällivare till malmfälten och Nattavara men däremot ej någon kostnad för anskaffning av lokomotiv. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, lär ej någon ökning av den elektriska lokomotivparken erfordras, så länge den sammanlagda årliga malmbrytningen i Kirunavara och Gällivare icke överstiger 6,000,000 ton. För denna fraktkvantitet skulle ej heller vara behöfligt att insätta någon ytterligare enfasgenerator i Porjus kraftverk. På grund härav skulle — då kostnaden för generatören beräknas uppgå till 600,000 kronor — fullständig elektrifiering av bandelen Kiruna—Nattavara kunna genomföras för ett sammanlagt belopp av 6,400,000 kronor. Medan bandelen Kiruna—Nattavara utgör omkring hälften av hela sträckan Kiruna—Svartön, skulle sålunda kostnaden för elektrifieringen av förstnämnda bandel enligt de gjorda beräkningarna vida understiga en fjärdedel av kostnaden för elektrifieringen av den större bansträckan.

Att i sinom tid elektrisk drift bör införas å hela bansträckan Kiruna—Svartön torde redan nu kunna fastslås. På grund av de för närvarande oerhört uppdrivna materialpriserna kan det emellertid ej ifrågakomma att nu besluta om fullständig elektrifiering av bansträckan i sin helhet. Det gäller då att avgöra, huru den under rådande förhållanden nödiga begränsningen bör ske. Vid en jämförelse mellan å ena sidan förslaget att från början fullständigt elektrifiera allenast bandelen Kiruna—Gällivare och att å linjen söder om sistnämnda ort vidtaga vissa förberedande arbeten för en framtida elektrifiering samt å andra sidan förslaget om omedelbart införande av

elektrisk drift å bandelen Kiruna—Nattavara, har riksdagen funnit de starkaste skälen tala för det sistnämnda förslaget, ehuru väl detsamma möjligen skulle komma att medföra något större utlägg under de närmaste åren.

En av det förordade förslagets förnämsta fördelar är att finna däri, att de kostnader, som nu komme att nedläggas, utan uppskov skulle kunna tillgodogöras. Vidare är att märka, att vid en lösning av frågan i enlighet med samma förslag de redan utförda kraftverksanläggningarna samt den förefintliga elektriska lokomotivparken skulle komma att i möjligaste mån utnyttjas. Att inbesparing av kol samt frigörande av ånglokomotiv omedelbart skulle kunna ske i större utsträckning vid genomförande av berörda förslag än enligt det av Eders Kungl. Maj:t förordade, är utan vidare uppenbart. Ett framförande av elektrifieringen till Nattavara skulle slutligen medföra avsevärda fördelar ur driftsekonomisk synpunkt, beroende därpå, att för de mellan Svartön och Kiruna gående tågen ombyte av dragkraft och personal äger rum vid nämnda station, vadan alltså vid övergång till elektrisk drift ytterligare personal och dragkraftsombyte i Gällivare skulle kunna undvikas.

Under förutsättning att påbörjandet av elektrifieringen av statsbanelinjen Kiruna—Svartön sker på av riksdagen nu angivet sätt, har riksdagen beviljat det för ändamålet äskade anslaget.

Beträffande fortsättningen av elektrifieringen ned till Svartön har i de merberörda motionerna hemställts om utredning, på vad sätt en för den ekonomiska bärigheten av elektrifieringen nödvändig ökning av fraktkvantiteterna må kunna vinnas, under särskilt beaktande av intressena att erhålla råvaror såväl för den svenska järnhanteringen som för fosfattillverkning m. m. Vidkommande först spörsmålet om järnhanteringens förseende med nödiga råvaror från de norrbottniska gruvfälten är denna fråga redan föremål för prövning av den utav Eders Kungl. Maj:t tillsatta s. k. malmkommissionen. Beträffande därefter behovet av råvaror för fosfattillverkning läres frågan härom komma att utgöra ett led i den utredning, som på grund av riksdagens i annat sammanhang fattade beslut är att förvänta rörande möjligheten av att på grundvalen av inhemska råämnen och naturtillgångar utveckla och uppehålla en för landets behov tillräcklig konstgödselindustri. Då så är fallet och då Eders Kungl. Maj:t ej läres underlåta att vid bedömandet av spörsmålet om en utsträckning av den elektriska järnvägsdriften söder om Nattavara taga vederbörlig hänsyn till berörda utredningar samt de resultat, vilka av dessa kunna framgå, har riksdagen icke ansett tillräcklig an-

ledning föreligga att riksdagen till Eders Kungl. Maj:t avlåta någon framställning i det av motionärerna angivna syftet.

I enlighet med vad sålunda anförts, har riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt ovanberörda motioner för påbörjande av arbetena med elektrifiering av statsbanelinjen Kiruna—Svartön för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 1,500,000 kronor.

29:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att till fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 2,500,000 kronor.

Med det för år 1918 äskade anslaget är avsett att i huvudsak fullborda terrasseringsarbetena å hela banan samt framföra rälsläggningen norrifrån till Sveg ävensom att i huvudsak färdigställa bangårdar och påbörja återstående husbyggnader. Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas emellertid, att Eders Kungl. Maj:t ännu icke fattat beslut rörande sträckningen av banan i dess helhet. Eders Kungl. Maj:t har väl bestämt, att banan — i stället för efter den ursprungligen avsedda s. k. Enskälalinjen — skall framdragas från Sveg till trakten av Överhogdal samt från Åsarne till Kvarnsjö. Däremot har Eders Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles meddela beslut beträffande frågan om linjesträckningen mellan Överhogdal och Kvarnsjö. Chefen för civildepartementet har nämligen ansett, att innan beslut fattades angående linjesträckningen mellan sistnämnda båda orter, riksdagen borde sättas i tillfälle att yttra sig i frågan, detta emedan den av departementschefen förordade s. k. Tvärhoalinjen — även om de ursprungliga à-prisen användas såsom beräkningsgrund — skulle komma att medföra ett överskridande av den vid banans beslutande beräknade anläggningskostnaden med 123,000 kronor.

Genom anläggandet av inlandsbanan har man avsett att vinna två huvudsyften: dels att ernå en utfartsväg från det inre Norrland till de sydliga delarna av riket, dels ock befrämja odling och kultur inom de av banan berörda områdena. Det är givet, att de båda intressena: att skapa en möjligast gen förbindelseled samt att tillgodose de lokala kommunikationsbehoven understundom måste råka i konflikt med varandra. Så har ock i det nu förevarande fallet skett. Genom det beslut Eders Kungl. Maj:t fattat beträffande inlandsbanans sträckning mellan Sveg och Åsarne har för denna bandel den senare synpunkten tillerkänts avgörande betydelse. Då så varit fallet, synes det ock riksdagen mest följdriktigt, att även beträffande bandelen mellan Överhogdal och Kvarn-

sjö den linje väljes, som berör den största folkmängden och de med hänsyn till såväl jordbruks- som skogsskötsel mest utvecklingsbara trakterna, d. v. s. Tvärhoalinjen. Den vägförlängning, som denna linje innebär i jämförelse med den s. k. Rätanslinjen, synes riksdagen sakna betydelse, vare sig i fråga om körtid eller — och i än mindre grad — beträffande fraktsatser. Den högre driftkostnaden för den förra linjen torde ock kunna åtminstone delvis motvägas av ökade trafikinkomster. Vad slutligen angår den större anläggningskostnaden för Tvärhoalinjen synes densamma — om ock i och för sig ganska avsevärd — med hänsyn tagen jämväl till inlandsbaneanläggningens omfattning och betydelse icke vara större än som kan anses motiverad av den vinst särskilt ur odlingssynpunkt, vilken med den ökade utgiften skulle ernås.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen icke något att erinra mot, att statsbanan Sveg—Brunflo mellan Överhogdal och Asarne framdrages i den av departementschefen förordade sträckningen.

Under uttalande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen till *fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

30:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen till *fortsättande av statsbanan Sveg—Hede* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

31:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen dels att till fullföljande av järnvägsförbindelse mellan de svenska och finska järnvägsnäten, såvitt på Sverige ankommer, för år 1918 bevilja ett anslag, att utgå av lånemedel, av 1,230,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor, dels ock medgiva, att för enahanda ändamål må användas de besparingar, dock högst 1,000,000 kronor, som uppkommit å de för statsbanorna mellan Lappträsk och Veittijärvi samt mellan Karungi och Haparanda av riksdagen beviljade anslag.

Då frågan om åvägbringandet av järnvägsförbindelse mellan de svenska och finska järnvägsnäten förelades 1915 års riksdag, hade järnvägsstyrelsen ännu ej varit i tillfälle att utarbeta några detaljerade beräkningar angående kostnaderna för denna förbindelse. De förberedande undersökningar och utredningar, som gjorts av styrelsen, hade emellertid givit vid handen, att kostnaderna skulle komma att uppgå till omkring 1,580,000 kronor. För ändamålet har av 1915 års riksdag anvisats ett anslag av 1,000,000 kronor. Sedan närmare planer för järnvägsförbindelsens utförande blivit utarbetade, har det visat sig, att

kostnaderna kunna beräknas att sammanlagt uppgå till 3,230,000 kronor. Denna högst betydande ökning i kostnaderna är beroende dels på de under innevarande kristid skedda prisstegringarna på järn och andra byggnadsmaterialier och dels på den större omfattning, i vilken arbetet — utöver vad ursprungligen beräknats — efter avtal med ryska regeringen är avsett att utföras. De höjda material- och arbetspriserna hava sålunda åstadkommit en ökning i kostnaden för de ursprungligen beräknade arbetena med 725,000 kronor eller med omkring 45 procent. Vidkommande kostnadsökningen på grund av den vidgade omfattningen av anläggningarna hänför sig densamma dels till brobyggnaden, som erhållit i vissa avseenden större dimensioner, dels ock till stationsanordningarna, vilka nu planerats för att kunna avveckla samma trafik, för vilken stationsanordningarna å ryska sidan beräknats.

Riksdagen, som under föreliggande förhållanden icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har alltså

dels till fullföljande av *järnvägsförbindelse mellan de svenska och finska järnvägsnäten*, såvitt på Sverige ankommer, för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 1,230,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utordna 500,000 kronor;

dels ock medgivit, att för enahanda ändamål må användas de besparingar, dock högst 1,000,000 kronor, som uppkommit å de för statsbanorna mellan Lappträsk och Veittijärvi samt mellan Karungi och Harparanda av riksdagen beviljade anslag.

32:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att till fortsättning av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 4,000,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas, att beträffande den av riksdagen begärda utredningen i fråga om bestridande av kostnaderna för statsbanebyggnaderna i Norrland med andra medel än lånemedel undersökningar för närvarande pågå. Då emellertid dessa måste bli synnerligen ingående, lär det, enligt vad departementschefen uttalat, knappast vara antagligt, att desamma kunna bli färdiga i sådan tid, att resultatet kan föreläggas 1917 års riksdag.

Mot storleken av det för år 1918 begärda anslaget för inlandsbanebyggets fortsättande har riksdagen ej funnit anledning till erinran.

Riksdagen får alltså för Eders Kungl. Maj:t anmäla att riksdagen till *fortsättning av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

33:o) I statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition, som kunde komma att avlåtas angående byggande av tvärbanor mellan norra stambanan och inlandsbanan m. m., för ändamålet för år 1918 beräkna ett anslag, att utgå av låne medel, av 1,000,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 4 april 1917 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 221, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1:o) att besluta, att inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare skall å bandelen mellan Sorsele och Jokkmokk framdragas förbi Avaviken och Gangsjajaure i huvudsaklig enlighet med vad i statsrådsprotokollet angivits,

2:o) att, under förbehåll att de i statsrådsprotokollet beträffande varje särskild bana omförmälda villkor om kostnadsfri upplåtelse av mark med mera iakttagas samt med rätt för Eders Kungl. Maj:t att närmare förordna om banornas sträckning, besluta

dels anläggande av en tvärbana i Ångermanälvens och Fjällsjöälvens dalgångar från Forsmo å linjen Långsele—Selsjön av norra stambanan till Hotings station å inlandsbanan, för vilken tvärbana, i dess sträckning längs den så kallade Åkvisslanlinjen, anläggningskostnaderna med tillämpning av de före kristidens början år 1914 rådande arbets- och materialpriser beräknats till 8,700,000 kronor,

dels anläggande av en bibana från Hällnäs station å norra stambanan till Lycksele för en med tillämpning av nyssberörda grunder beräknad anläggningskostnad av 4,600,000 kronor,

dels anläggande av en tvärbana från Jörns station å norra stambanan till Avaviken vid inlandsbanan för en med tillämpning av samma grunder beräknad anläggningskostnad av 4,900,000 kronor,

dels ock anläggande av en bibana från Umeå till Holmsund jämte förbindelse-spår till en blivande hamn utanför Holmsund för en med tillämpning av samma grunder beräknad anläggningskostnad av 1,200,000 kronor, samt

3:o) att för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av lånemedel, för påbörjande av arbetena å tvärbanan Forsmo—Hoting.

I vissa inom riksdagen väckta motioner har hemställts, bland annat, att riksdagen ville besluta, *dels* att inlandsbanan skall å bandelen mellan Sorsele och Jokkmokk framdragas förbi Kasker i huvudsaklig överensstämmelse med därom av järnvägsstyrelsen uppgjort förslag; *dels*

anläggande av en tvärbana mellan Jörns station å norra stambanan och Gubblijaure å den föreslagna inlandsbanesträckningen inom Arjeplogs socken, för vilken tvärbana beräknats en anläggningskostnad av 8,180,000 kronor, dels ock anläggande av en tvärbana från Hällnäs station å norra stambanan till Stensele å inlandsbanan, för vilken bandel beräknats en anläggningskostnad av 11,150,000 kronor.

Beträffande först sträckningen av inlandsbanan mellan Sorsele och Jokkmokk hava visserligen ej mindre än fem olika alternativa förslag utarbetats, men lärer valet ej kunna stå mellan flera än två av dessa, nämligen den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna linjen över Avaviken och Gangsjajaure samt den motionsledes förordade linjen över Kasker. Väljes den förstnämnda linjen bör en tvärbana från Jörn ansluta till inlandsbanan vid Avaviken. Enligt den senare huvudbanesträckningen skulle tvärbanan ansluta antingen vid Gubblijaure eller vid V. Vuojjaure.

Den vägförkortning, som inlandsbanans framdragande över Kasker i stället för över Avaviken skulle innebära, är enligt riksdagens uppfattning av stor betydelse. Särskilt skulle detta bliva fallet, om den kraftiga utveckling av industrien i översta Norrland, på vilken man allmänt hoppas, kommer till stånd. Det torde nämligen då snart nog kunna uppstå fråga att på inlandsbanan överflytta avsevärda delar av den trafik, som eljest skulle belasta bandelen Kiruna—Svartön och norra stambanan.

Det måste ock anses vara av stor vikt, att inlandsbanan framdrages så långt västerut, att de inre delarna av Lappmarksområdet kunna få full nytta av järnvägen. Detta önskemål tillgodoser linjen över Kasker — som ju är den ursprungligen tänkta sträckningen — avsevärt bättre än Avavikslinjen. Detta beror framför allt därpå, att järnvägen över Kasker kommer att omedelbart beröra, icke blott Uddjaurs och Storavans utan även Hornavans vattensystem. Särskilt detta sistnämnda berör ju mycket stora områden, vilkas utvecklingsmöjligheter böra vederbörligen tillvaratagas.

Vid bedömandet av den förevarande frågans får man enligt riksdagens förmenande ej taga hänsyn allenast till de nu rådande förhållandena. Om man endast tager dessa senare i beräkning, kan måhända linjen över Avaviken befinnas äga vissa företräden. Men lägger man den synpunkten på frågan, att man i största möjliga mån bör tillgodose jämväl de krav, som i framtiden torde komma att göra sig gällande, då synes linjen över Kasker vara så överlägsen Avavikslinjen, att den högre engångskostnaden för den förra linjen jämte bibana blir av underordnad betydelse. Vad driftkostnaderna angår lärer det för närvarande, då man saknar möjlighet att med visshet beräkna trafikens storlek å

inlandsbanan och tvärbanan från denna till Jörn, icke kunna göras några bestämda påståenden angående de olika linjernas årskostnader.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen ansett, att inlandsbanan från Sorsele till Jokkmokk bör framdragas över Kasker.

Att en tvärbana från Jörn till inlandsbanan bör anläggas, torde få anses allmänt erkänt. Vad beträffar sträckningen av denna tvärbana, skulle väl vissa hänsyn till befolkningen i trakterna närmast söder och väster om Storavan kunna anses tala för den av järnvägsstyrelsen alternativt förordade sträckningen till V. Vuojjaure. För sträckningen över Gubblijaure tala emellertid som det vill synas ännu starkare skäl. Dels skulle genom en sådan linje en god utfartsväg erhållas från inlandsbanans nordligaste delar till havet över Skellefteå. Dels skulle denna sträckning nå de ur skogssynpunkt bästa områdena vid Avavikslinjen. Vad särskilt angår invånarna i trakten kring Sorsele komma dessa, då bibanan över Lycksele framdrages till Stensele, att över sistnämnda bana få en utfartsväg till havet, som visserligen är något längre än den över Avaviken till Skellefteå men som i stället träffar en längre söderut och fördenskull gynnsammare belägen hamnstad, som dessutom är residensstad för det län, till vilket Sorsele hör.

Beträffande tidpunkten för tvärbanans utförande anser riksdagen, att banan bör byggas i omedelbart samband med inlandsbanan. Arbetena å sistnämnda bana torde emellertid icke under 1918 nå så långt, att anslag för tvärbanans påbörjande behöver uppföras å 1918 års riksstat.

Vidkommande härefter frågan om byggande av en tvärbana mellan norra stambanan och inlandsbanan över Lycksele har riksdagen funnit en sådan bana vara väl motiverad. Riksdagen har emellertid ansett, att beslut om banans framförande till Stensele omedelbart bör fattas. Arbetena å bandelen Lycksele—Stensele böra likväl enligt riksdagens mening icke bedrivas hastigare än som beräknats i järnvägsstyrelsens byggnadsplan av den 7 mars 1917.

Beträffande platsen för banans anknötning till norra stambanan har riksdagen anslutit sig till Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Mot förslaget om anläggande av en bibana från Umeå till Holmsund har riksdagen ej haft något att erinra.

I fråga om tvärbanebyggandet å området mellan banan Hällnäs—Stensele samt statsbanelinjen Bräcke—Östersund hava mycket delade meningar gjort sig gällande. Att nu fastställa en slutgiltig plan för tvärbanenätet å ifrågavarande område läser icke heller vara möjligt. Samt-

liga de ifrågasatta tvärbanorna erbjuda var för sig vissa fördelar, och i den mån utvecklingen och tillgodogörandet av Norrlands rika naturtillgångar fortgå uppstå självfallet nya behov av kommunikationsleder. En järnväg Långsele—Ulriksfors genom Faxeälvens dalgång med anslutning till Strömsvattnets vidsträckta sjösystem och berörande Strömsunds framåtgående samhälle synes riksdagen äga goda naturliga betingelser. Likaledes finner riksdagen det genom järnvägsstyrelsens utredning klart ådagalagt, att en järnväg genom de rikt utvecklingsmöjliga älvdalar, som beröras av linjen Forsmo—Hoting, har starka skäl för sig. Och för en järnväg, som förbinder Vilhelmina och Åsele socknar med havet, hava enligt riksdagens uppfattning ävenledes vägande skäl anförts. Valet mellan dessa olika sträckningar skulle vara ganska svårt att träffa, därest ett sådant val för all framtid skulle utesluta förverkligandet av övriga tvär- och bibaneförslag. Då emellertid sannolikheten talar för, att i en framtid flera tvärbanor komma att visa sig erforderliga, synes det riksdagen, att frågan nu snarare gäller den ordning, i vilken tvärbanor i mellersta Norrland böra komma till utförande, än det slutgiltiga ordnandet av hela tvärbanesystemet inom samma område. Under nu berörda förhållanden ha de statsfinansiella synpunkterna för riksdagen varit de avgörande. Det har därför synts riksdagen nödvändigt att under nuvarande brydsamma läge begränsa tvärbanebyggandet söder om linjen Hällnäs—Stensele till *en* bana. Den sträckning, som under dessa omständigheter bör väljas, är otvivelaktigt den av Eders Kungl. Maj:t förordade linjen Forsmo—Hoting, som framlöper mera centralt inom området än någon av de andra alternativa linjerna och som träffar en avsevärt större befolkning, samtidigt som den med hänsyn till vattenkraftens utnyttjande skulle få den största betydelsen för industrins utveckling.

Då alltså i och för sig starka skäl tala för byggande av tvärbanan Forsmo—Hoting samt denna banas anläggande ej behöver utgöra hinder för en fortsatt, ändamålsenlig utveckling av tvärbanesystemet, har riksdagen funnit sig böra bifalla förslaget om denna banas anläggande samt om anvisande för år 1918 av 1,000,000 kronor till banbyggets påbörjande.

I enlighet med vad ovan anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen

1:o beslutat att inlandsbanan skall å bandelen mellan Sorsele och Jokkmokk framdragas förbi Kasker i huvudsaklig överensstämmelse med därom av järnvägsstyrelsen uppgjort förslag;

2:o) under förbehåll att de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 4 april 1917 och beträffande varje särskild bana omförmälda villkor

om kostnadsfri upplåtelse av mark med mera iakttagas samt med rätt för Eders Kungl. Maj:t att närmare förordna om banornas sträckning, beslutat

dels anläggande av en tvärbana mellan Jörns station å norra stambanan och Gubblijaure å inlandsbanan, för vilken tvärbana med tillämpning av de före kristidens början år 1914 rådande arbets- och materialpriser beräknats en anläggningskostnad av 8,180,000 kronor,

dels anläggande av en tvärbana från Hällnäs station å norra stambanan till Stensele vid inlandsbanan för en med tillämpning av nyssberördå grunder beräknad anläggningskostnad av 11,150,000 kronor,

dels anläggande av en bibana från Umeå till Holmsund jämte förbindelse-spår till en blivande hamn utanför Holmsund för en med tillämpning av samma grunder beräknad anläggningskostnad av 1,200,000 kronor,

dels ock anläggande av en tvärbana i Ångermanälvens och Fjällsjöälvens dalgångar från Forsmo å linjen Långsele—Selsjön av norra stambanan till Hotings station å inlandsbanan, för vilken tvärbana, i dess sträckning längs den så kallade Åkvisslanlinjen, anläggningskostnaderna med tillämpning av ovan nämnda grunder beräknats till 8,700,000 kronor, samt

3:o) för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor för påbörjande av arbetena å tvärbanan Forsmo—Hoting.

34:o) I särskild skrivelse har riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmält sitt beslut att för 1918 till *anskaffande av rullande materiel* vid statens järnvägar bevilja ett reservationsanslag av 13,000,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 3,000,000 kronor.

35:o) Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att för år 1918 anvisa dels för nya inventarier vid statens järnvägar ett anslag av 1,200,000 kronor, dels ock för ökat förlag vid samma järnvägar ett anslag, att utgå av lånemedel, av 2,000,000 kronor.

För anskaffande av nya inventarier har för år 1917 anvisats ett anslag av 1,500,000 kronor. Enahanda belopp har för samma år anvisats till ökning av statens järnvägars förlag.

Förslaget om anslag för år 1918 till nya inventarier har ej givit anledning till erinran från riksdagens sida.

Av den i statsrådsprotokollet meddelade utredningen i ärendet liksom av upplysningar, som riksdagens vederbörande utskott i övrigt inhämtat, har riksdagen funnit det vara uppenbart, att högst väsentlig förstärkning av statens järnvägars förlagskapital erfordras, för att icke

driftöverskottsmedel och för andra ändamål än ökning av förlaget beviljade anslagsmedel skola behöva tagas i anspråk såsom rörelsekapital. Under sådana förhållanden har riksdagen ansett sig böra bifalla jämväl det beträffande ökningen av förlaget gjorda anslagsäskandet. Då emellertid anslaget till ökat förlag synes böra — i den mån det av statens järnvägar behöver tagas i anspråk — uttagas under budgetåret och anlåtande av överskottsmedel såsom rörelsekapital i möjligaste mån inskränkas, har riksdagen ansett, att detta anslag bör erhålla beteckningen »förslagsanslag, högst».

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för år 1918 anvisat *dels* för *nya inventarier vid statens järnvägar* ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor, *dels ock* för *ökat förlag vid samma järnvägar* ett förslagsanslag, högst 2,000,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

36:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för täckande av kostnader för Stallbackakanalens utvidgning till 5 meters seglationsdjup samt ombyggnad av Hisingsbron över Göta älv med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 115,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Med anledning av särskilda framställningar av Eders Kungl. Maj:t har riksdagen åren 1913 och 1915 medgivit, att av de belopp, som redan anvisats på det av 1909 års riksdag beviljade anslaget, 22,800,000 kronor, för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, finge användas dels för Stallbackakanalens utvidgning till 5 meters seglationsdjup ett belopp av intill 95,000 kronor, dels ock såsom bidrag till ombyggnad av Hisingsbron över Göta älv med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd ett belopp av 20,000 kronor. Dessa arbeten voro icke inbegripna i den ursprungliga planen för kanalaneläggningen. Då kostnaderna för arbetena ifråga, enligt vad numera verkställda beräkningar givit vid handen, icke kunna rymmas inom anslagssumman för kanalaneläggningen, är från riksdagens sida intet att erinra mot det framställda anslagsäskandet. Enär emellertid de berörda arbetena redan äro utförda, torde anslaget för ändamålet böra betecknas såsom förslagsanslag, högst.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för täckande av kostnader för *Stallbackakanalens utvidgning* till 5 meters seglationsdjup samt *ombyggnad av Hisingsbron över Göta älv* med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst, av 115,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

37:o) Sedan Eders Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående fortsatt anslag för ombyggnad av Södertälje kanal, för ändamålet beräkna ett anslag för år 1918, att utgå av länemedel, av 600,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t i en den 23 mars 1917 till riksdagen avlåten proposition, nr 140, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att i samband med av riksdagen beslutad ombyggnad av Södertälje kanal därstädes må anläggas en ny sluss i huvudsaklig överensstämmelse med av vattenfallsstyrelsen förordat förslag för en beräknad kostnad av 2,933,000 kronor; *dels ock* för fortsättande av arbetena med Södertälje kanals ombyggnad för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag till 1916 års riksdag om Södertälje kanals ombyggnad var farledsdjupet beräknat för 5,5 meters djupgående fartyg, medan slussen beräknades för framförande av fartyg med ett djupgående av 6,75 meter. De föreslagna slussdimensionerna voro: 135 meters nyttig längd, 20 meters fri bredd i portöppningen och 7,5 meters vattendjup på tröskeln, räknat under Saltsjöns lågvattenyta.

Den nu föreliggande propositionen upptager samma dimensioner för slussen, som föreslogos 1916. Kostnadsskillnaden mellan detta alternativ och det som närmast därefter torde komma i betraktande — längd 135 meter, bredd 16 meter och vattendjup 6 meter — har beräknats till 718,000 kronor.

Då riksdagen från beslutet om Södertälje kanals ombyggnad utbröt frågan om slussanläggningen, hänförde sig riksdagens tvekan beträffande slussens dimensioner särskilt till det förordade djupet av slussen; och uttalade riksdagen i detta avseende, att på frågans dåvarande stadium tillräckligt material icke föreläge för bedömandet av spörsmålet, huruvida ifrågakommande hamnar och farleder i Mälaren skulle kunna utan allt för stora kostnader uppränsas till ett djup motsvarande det, som avsetts för slussen.

Vad till en början angår de hamnar, om vilkas uppränsande för ett djupgående av 6,5 meter i första hand är fråga, nämligen Västerås och

Köping, synes den nu föreliggande utredningen giva vid handen, att beträffande dessa några avsevärda svårigheter icke föreligga att anlägga kajer för fartyg av nämnda djupgående. Utredningen visar jämväl, att de viktigare farlederna i Mälaren utan allt för stora kostnader kunna göras framkomliga för sådana fartyg. Förutom beträffande de farleder, vilka redan för anordnande av 5,5 meters led måste upprättas till erforderligt djup, skulle nämligen de framtida kostnaderna för större upprättningsarbeten för en utvidgning från 5,5 till 6,5 meters led uppgå till 522,000 kronor.

Rörande den tidpunkt, då sjöfarten å Mälaren kan nå sådan utveckling, att jämväl oceangående fartyg böra beredas möjlighet att inkomma i Mälaren, torde väl för närvarande icke några bestämda antaganden kunna göras. Såsom i viss mån belysande för betydelsen av det större farledsdjupet vill riksdagen emellertid erinra om den i propositionen lämnade uppgiften, att av de malmbåtar, som år 1912 anlöpte Oxelösunds hamn, omkring en tredjedel hade ett djupgående av mellan 5,5 och 6,5 meter. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, skulle en framtida ombyggnad av slussen — även om densamma från början erhöle en nyttig längd av 135 meter — liksom en anläggning av ny slussled medföra synnerligen höga kostnader. Under sådana förhållanden har det syntts riksdagen vara med klok förtänksamhet mest förenligt, att slussen omedelbart utbygges med de större dimensionerna. Riksdagen har alltså funnit skäl bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende.

Jämväl i fråga om det för år 1918 äskade anslaget för kanalombyggnaden har riksdagen bifallit propositionen.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att i samband med av riksdagen beslutad ombyggnad av Södertälje kanal därstädes må anläggas en ny sluss i huvudsaklig överensstämmelse med av vattenfallsstyrelsen förordat förslag för en beräknad kostnad av 2,933,000 kronor; *dels ock* för *fortsättande av arbetena med Södertälje kanals ombyggnad* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

38:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att för fullbordande av en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 3,620,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav förskottsvis under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 1,000,000 kronor.

De hittills beviljade anslagen för tredje utbyggnaden av Trollhätte kraftverk hava avsett utbyggnadens verkställande med tre maskinenheter. Då riksdagen sistlidet år beviljade anslag för ändamålet för år 1917,

förutsatte riksdagen emellertid, att utbyggnaden slutligt skulle omfatta fem aggregat. Vid sådant förhållande och då med hänsyn till det för närvarande rådande stora kraftbehovet uppskov med utbyggnadens slutförande icke synes böra ifrågakomma, har riksdagen för *fullbordande av tredje utbyggnaden av Trollhätte kraftstation* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 3,620,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav förskottsvis under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 1,000,000 kronor.

39:o) I en den 23 februari 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 83, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att av det utav riksdagen för fortsättande av arbetena för en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation för år 1917 anvisade anslaget av 3,700,000 kronor må användas ett belopp 130,000 kronor för sådan utvidgning av den nya tilloppskanalen till kraftstationen, att i densamma må kunna tillgodogöras en vattenmängd av intill 460 sekundkubikmeter.

Enligt den ursprungliga planen för tredje utbyggnaden av Trollhätte kraftstation har stationen antagits kunna efter nämnda utbyggnads fullbordande tillgodogöra en vattenmängd av omkring 410 sekundkubikmeter, och har den nya tilloppskanalen beräknats skola utföras med häremot svarande dimensioner. Den nu föreslagna utvidgningen av tilloppskanalen avser att möjliggöra ett starkare utnyttjande av maskineriet i kraftstationen under tider av riklig vattentillgång. Genom åtgärden i fråga beräknar man kunna utvinna omkring 12,000 hästkrafter under 8—9 månader av året.

Då förslaget i fråga tvivelsutan är ekonomiskt fördelaktigt, har riksdagen medgivit att av det utav riksdagen för fortsättande av arbetena för en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation för år 1917 anvisade anslaget av 3,700,000 kronor må användas ett belopp av 130,000 kronor för sådan utvidgning av den nya tilloppskanalen till kraftstationen, att i densamma må kunna tillgodogöras en vattenmängd av intill 460 sekundkubikmeter.

40:o) I statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition i ämnet, som kan komma att avlätas, för år 1918 beräkna *dels* av det för fullbordande av första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus av riksdagen beviljade anslaget å 775,000 kronor, att utgå av lånemedel, återstående belopp 150,000 kronor, *dels ock* för påbörjande av vissa arbeten för en andra

utbyggnad av nämnda kraftstation ett anslag, att utgå av lånemedel, av 925,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 26 januari 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 51, förutom anvisande av anslag för elektrifiering av statsbanelinjen Kiruna—Svartön, beträffande vilken fråga riksdagen ovan yttrat sig, föreslagit riksdagen att för år 1918 anvisa *dels* av det för fullbordande av första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus av riksdagen beviljade anslaget å 775,000 kronor återstående beloppet, 150,000 kronor, *dels ock* för påbörjande av en andra utbyggnad av nämnda kraftstation ett anslag av 925,000 kronor.

Vidkommande först fortsättningsanslaget för fullbordande av första utbyggnaden av kraftverket, 150,000 kronor, har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Det för påbörjande av andra utbyggnaden av kraftstationen för år 1918 äskade anslaget, 925,000 kronor, är avsett för insättande i stationen av turbin till ett nytt, sjätte aggregat, som med generator beräknats betinga en kostnad av 1,525,000 kronor. Departementschefen har emellertid icke tagit definitiv ställning till spörsmålet, huruvida aggregatet ifråga bör förses med trefas- eller enfasgenerator, på grund varav han ansett, att det borde tillkomma Eders Kungl. Maj:t att besluta om de arbeten, som närmast skulle komma till utförande.

På grund av det utav riksdagen fattade, ovan anmälda beslutet beträffande elektrifieringen av bandelarna söder om Kiruna läser det icke kunna uppstå fråga att under den närmaste tiden för järnvägsdrift utbygga Porjus kraftverk. På grund härav skulle alltså för närvarande icke möta något hinder mot att använda det sjätte aggregatet för industriell drift. Väljes detta alternativ för den nu förestående utbyggnaden, skulle vid en fortsättning av järnvägs elektrifieringen ganska omfattande arbeten vid kraftverket bliva nödvändiga. För en ytterligare utbyggnad av kraftstationen måste nämligen nya till- och avloppstunnlar anläggas samt viss reglering av Lule älvs lågvattenyta vidtagas. Med avseende fästas såväl vid den på sistone starkt stegrade efterfrågan på elektrisk kraft från Porjus för industriella ändamål som även vid de fördelar, som skulle vinnas, därest vissa kraftbehov, som eljest skulle behöva fyllas av kraftverken i de sydligare, på vattenkraft fattigare delarna av landet, kunde tillgodoses från de norrländska vattenfallen, har riksdagen emellertid ansett, att det sjätte aggregatet nu bör komma till utförande och förses med en för industriell drift avsedd trefasgenerator.

Mot det för år 1918 begärda anslagsbeloppet för andra utbyggnadens påbörjande har riksdagen icke haft något att erinra.

I enlighet med vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen för år 1918 anvisat *dels* av det för *fullbordande av första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus* av riksdagen beviljade anslaget å 775,000 kronor såsom reservationsanslag återstående beloppet, 150,000 kronor; *dels ock* för *påbörjande av en andra utbyggnad av nämnda kraftstation* ett reservationsanslag av 925,000 kronor.

41:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen medgivit att *vid Älvkarleby kraftverk må*, utöver det antal bostadshus, som i den ursprungliga anläggningsplanen för kraftverket beräknats, *uppföras ytterligare ett bostadshus* för en beräknad kostnad, inbegripet förvärv av erforderlig tomtplats, av 37,000 kronor.

42:o) I statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* att av det för utvidgning av ångkraftstationen för Älvkarleby kraftverk beviljade anslaget å 1,500,000 kronor för år 1918 anvisa, att utgå av lånemedel, återstående beloppet, 500,000 kronor, *dels ock* att till förlagskapital för anskaffande av bränsle för nämnda ångkraftstation för år 1918 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 250,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 23 februari 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 82, under återopande av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag, föreslagit riksdagen att till förlagskapital för tillverkning och transport av torvbränsle för statens kraftverks räkning för år 1918 anvisa ett anslag av 450,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 370,000 kronor, samt att, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 450,000 kronor.

Beträffande först det i statsverkspropositionen framlagda förslaget har riksdagen ej haft något att erinra mot detsamma.

Vidkommande den senare propositionen har riksdagen av utredningen i ärendet inhämtat, att det efter verkställda prov befunnits möjligt att vid ångkraftstationen i Västerås med fördel använda lufttorkad torv såsom bränsle. Enligt vattenfallsstyrelsens uppfattning är det, för att torveldning i större utsträckning skall kunna ske, nödvändigt, att styrelsen själv ombestyr torvens upptagning och beredning. Styrelsen har ock förskaffat sig avverkningsrätt under 40 år å en torv-

mosse i närheten av Ramnäs järnvägsstation. Enligt styrelsens beräkningar skulle engångskostnaderna för anskaffande av bränsle från mossen bliva följande:

Kostnader för maskiner och övriga anläggningar å mossen.....	kronor 260,000: —
Avgift för avverkningsrätten.....	» 30,000: —
Transportanordningar från mossen till trafikled.....	» 60,000: —
Anskaffning av pråmar för torvens framforsling till Västerås.....	» 105,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 455,000: —

Ej heller mot nu ifrågavarande förslag har riksdagen i sak icke haft något att erinra.

I fråga om sättet för anslagsbeloppets upptagande i riksstaten har riksdagen, i anslutning till vad vattenfallsstyrelsen för sin del ifrågasatt, ansett, att beloppet bör sammanslås med det, som, enligt vad ovan nämnts, i statsverkspropositionen äskats till förlagskapital för anskaffande av bränsle för ångkraftstationen för Älvkarleby kraftverk. Det synes nämligen riksdagen icke vara fullt riktigt, att, medan det i statsverkspropositionen upptagna beloppet skulle föras under Älvkarleby kraftverk, det senast äskade beloppet skulle, såsom i propositionen förutsättes, behandlas såsom för vattenfallsverken gemensamt anslag, då någon annan ångkraftstation än den i Västerås för närvarande icke förefinnes.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen *dels* av det för *utvidgning av ångkraftstationen för Älvkarleby kraftverk* beviljade anslaget å 1,500,000 kronor för år 1918 såsom reservationsanslag anvisat återstående beloppet, 500,000 kronor; *dels* till *förlagskapital för anskaffande av bränsle för nämnda ångkraftstation* för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 700,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 620,000 kronor.

43:o) I en den 4 april 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 176, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilären den samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* för bestridande av de å Älvkarleby kraftverk belöpande kostnaderna för provisoriska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att utgå av lånemedel, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under

år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet; *dels ock*, vid bifall härtill, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med ett belopp av 20,000 kronor.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *be- stridande av de å Älvkarleby kraftverk belöpande kostnaderna för proviso- riska regleringsåtgärder inom Dalälvens flodområde* för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 20,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

44:o) I särskild skrivelse har riksdagen för Eders Kungl. Maj:t an- mänt, att riksdagen *dels* medgivit, att avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Motala ströms kraftaktiebolag angående *förvärvande för Eders Kungl. Maj:ts och kronans räkning av vissa fastigheter vid Motala ström m. m.* må avslutas i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet över civilärenden den 4 april 1917 fogade förslag till sådant avtal, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att i avtalet vidtaga de smärre ändringar, som kunna finnas påkallade; *dels ock* för *inlösen av mark och byggnader samt vidtagande av andra förberedande åtgärder, som för en blivande kraftverksanläggning* kunna erfordras, för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

45:o) I en till riksdagen den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 179, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, före- slagit riksdagen

att bemyndiga vattenfallsstyrelsen att avsluta kontrakt om leverans av s. k. sekunda elektrisk kraft på sådana villkor, att kraftpriset i möj- ligaste mån anpassas efter det värde, kraften varje år med hänsyn till tillgänglighetstiden äger, med rätt för vattenfallsstyrelsen att tillförsäkra abonnent å sekunda kraft skadestånd av lämplig storlek under år, då abonnenten icke kommer i åtnjutande av kraften under garanterad till- gänglighetstid;

att bemyndiga vattenfallsstyrelsen att mot skälig avgift och i be- gränsad omfattning samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan komma att meddela, bevilja option å elektrisk kraft, även om därvid måste förutsättas utbyggnad av vattenkraft, vartill riks- dagen ännu icke beviljat anslag;

att medgiva, att de optionsavgifter, vilka sålunda inflyta, må an- vändas i enlighet med de bestämmelser, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas;

att medgiva, att inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan avsevärd olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Eders Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagt belopp av högst 8,000,000 kronor, avsedda att fördelas med 2,000,000 kronor på år 1910 och 1,500,000 kronor på vart och ett av åren 1919—1922;

att för ändamålet anvisa ett reservationsanslag för år 1918 av 2,000,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor; samt

att vid bifall härtill, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 2,000,000 kronor.

I en den föreliggande propositionen bifogad framställning till Eders Kungl. Maj:t har vattenfallsstyrelsen framlagt en plan för statens kraftverks utveckling under den närmast liggande framtiden. Därvid har vattenfallsstyrelsen till en början lämnat en allmän översikt över statens kraftverks utveckling intill en nuvarande tidpunkt, samt därefter angivit de riktlinjer, vilka enligt dess förmenande böra följas för den närmaste framtiden. Slutligen har vattenfallsstyrelsen gjort hemställan om ökad befogenhet i vissa avseenden, åsyftande att möjliggöra, att kraftverksrörelsen må kunna skötas affärsmässigt och utan allt för tyngande former. Vattenfallsstyrelsens förslag i förevarande hänseende avse, dels att styrelsen skulle bemyndigas ej mindre att lämna vissa ersättningar åt avnämare av sekunda kraft, därest denna icke tillhandahölls under viss minimitid, än även att mot särskild avgift bevilja vissa avnämare option på ökning av tillhandahållet kraftbelopp, dels ock att till styrelsens förfogande skulle ställas anslag, medels vilket vattenfallsstyrelsen kunde sättas i stånd att utan avvaktande av riksdagsbeslut inköpa fastigheter och verkställa vissa andra åtgärder.

Nämnda förslag hava nu i den kungl. propositionen underställtts riksdagens provning.

Beträffande det först berörda bemyndigandet har detsamma synts riksdagen vara en nödvändig betingelse, för att avsättningen av sekunda kraft skall i önskvärd grad kunna utvecklas. Vattenfallsstyrelsen har ansett, att den enklaste utvägen att skapa reservmedel för tillämpning av den s. k. försäkningsmetod, som härvidlag skulle komma till användning, vore, att avsättningarna till vederbörande förnyelsefonder gjordes variabla, så att under vattenrika år, då den sekunda kraften

gåve större inkomster, större avsättningar gjordes till förnyelsefonderna, under det att under vattenfattigare år de normala avsättningarna minskades med vad som behöfde till abonnenterna utbetalas i ersättning eller skadestånd. Departementschefen har mot detta förslag icke framställt någon erinran. Det synes emellertid riksdagen vara riktigast, att någon sammanblandning mellan ifrågavarande medel och verkens förnyelsefonder icke äger rum. Förnyelsefondernas uppgift är att säkerställa, att vederbörande kraftverksanläggningar vid varje tidpunkt motsvara det bokförda värdet, en uppgift som saknar samband med den som enligt vattenfallsstyrelsens förslag nu skulle tilläggas fonderna. Riksdagen får fördenskull ansluta sig till den av vattenfallsstyrelsen altertvt angivna utvägen, att särskild regleringsfond för nu ifrågavarande ändamål bör uppläggas för varje kraftverk.

Förslaget om rätt för vattenfallsstyrelsen att bevilja option för elektrisk kraft har riksdagen, med hänsyn till angelägenheten av en fortgående utveckling av statens kraftrörelse, funnit sig böra bifalla. Riksdagen vill emellertid, i anslutning till vad departementschefen för sin del uttalat, framhålla vikten av att medgivandet av optioner endast sker i måttlig utsträckning samt där så finnes nödvändigt eller verkligen ändamålsenligt.

Vidkommande särskilt frågan om medgivande för Eders Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser rörande optionsavgifternas användning, har riksdagen, då departementschefens i ämnet gjorda uttalande giver vid handen, att vid bestämmelsernas fastställande vederbörlig hänsyn kommer att tagas till principerna för riksstatens uppställning, icke haft något att erinra mot det begärda medgivandet.

Vad slutligen beträffar frågan om beviljande av ett anslag å 8,000,000 kronor för att under åren 1918—1922 användas till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån motsvarande åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan avsevärd olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, har riksdagen, på grund av vad i propositionen finnes anfört och med stöd jämväl av inhämtade upplysningar, icke ansett sig böra ställa sig avvisande mot detta förslag. Riksdagen har emellertid funnit de nu rådande allmänna statsfinansiella förhållandena böra mana till att icke i alltför stor utsträckning binda den framtida handlingsfriheten, vadan riksdagen för närvarande bestämt anslaget i fråga till 5,000,000 kronor, att utgå för åren 1918—1920 med 2,000,000 kronor under förstnämnda året samt med 1,500,000 kronor under vardera av åren 1919 och 1920. Då riksdagen beslutat anvisandet av detta anslags-

belopp, har riksdagen emellertid velat uttala, att medlen i fråga icke böra användas till nyanläggningar av större omfattning än de i statsrådsprotokollet omförmälda.

I enlighet med vad sålunda anförts har riksdagen alltså

dels bemyndigat vattenfallsstyrelsen att avsluta kontrakt om leverans av s. k. sekunda elektrisk kraft på sådana villkor, att kraftpriset i möjligaste mån anpassas efter det värde, kraften varje år med hänsyn till tillgänglighetstiden äger, med rätt för vattenfallsstyrelsen att tillförsäkra abonnent å sekunda kraft skadestånd av lämplig storlek under år, då abonnenten icke kommer i åtnjutande av kraften under garanterad tillgänglighetstid;

dels bemyndigat vattenfallsstyrelsen att mot skälig avgift och i begränsad omfattning samt i enlighet med de närmare bestämmelser Eders Kungl. Maj:t kan komma att meddela, bevilja option å elektrisk kraft, även om därvid måste förutsättas utbyggnad av vattenkraft, vartill riksdagen ännu icke beviljat anslag;

dels medgivit, att de optionsavgifter, vilka sålunda inflyta, må användas i enlighet med de bestämmelser, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas;

dels medgivit, att *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar*, i den mån sådana åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan avsevärd olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Eders Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagt belopp av högst 5,000,000 kronor, avsedda att fördelas med 2,000,000 kronor på år 1918 och 1,500,000 kronor på vart och ett av åren 1919 och 1920;

dels ock för ändamålet anvisat ett reservationsanslag för år 1918 av 2,000,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor,

46:o) Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att för år 1918 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 4,000,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t meddelar, användas för utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 2,000,000 kronor.

Av den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen i ärendet har riksdagen inhämtat, att vattenfallsstyrelsen för sin del beräknat, att för år 1918 för ändamålet erfordras ett belopp av 5,500,000 kronor, ehuru-

väl styrelsen med hänsyn till nödvändigheten att begränsa anslagskraven ansett beloppet kunna nedsättas till 5,000,000 kronor.

Det synes riksdagen vara av stor vikt, att den outnyttjade kraft, som finnes tillgänglig i statens kraftstationer, i största möjliga utsträckning kommer till användning; och har riksdagen fördenskull icke ansett sig böra ifrågasätta någon minskning i det av Eders Kungl. Maj:t nu äskade anslaget.

Riksdagen har sålunda för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t meddelar, användas för *utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk*, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna 2,000,000 kronor.

47:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att dels till inventarier för statens vattenfallsverk bevilja ett anslag av 700,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 400,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, dels ock medgiva, att det av 1913 års riksdag anvisade anslaget av 150,000 kronor till inköp av inventarier för Trollhätte kraftverk må användas såsom gemensamt anslag till anskaffande av inventarier för statens vattenfallsverk.

Av det föreslagna anslaget i sin helhet, 700,000 kronor, äro 400,000 kronor avsedda till inlösen från vattenfallsstyrelsens olika byggnadsföretag av inventarier, vilka skulle ingå i ett statens vattenfallsverks centralförråd. Återstående beloppet skulle användas till nyanskaffning av inventarier vid vattenfallsverkets särskilda avdelningar.

Från det ifrågasatta förrådet skulle nödiga arbetsmaskiner och dylika inventarier uthyras, i vissa fall försäljas till de olika byggnadsföretagen. Någon särskild administrationskostnad för ett sådant förråd skulle icke uppkomma, utan de olika inventarierna skulle kvarbliva vid de företag, vid vilka de använts, tills de behövde tagas i bruk vid något nytt av vattenfallsstyrelsen lett byggnadsföretag eller kunde överlåtas till annan statens förvaltningsmyndighet eller på annat sätt till fördelaktigt pris försäljas.

Enligt vad riksdagen inhämtat, tillämpas redan nu samarbete mellan statens vattenfallsverk och statens järnvägar i avseende å anskaffning och utnyttjande av vissa större arbetsmaskiner. Sådan samverkan bör givetvis fortfarande komma till stånd, i den omfattning som kan anses lämplig. Att emellertid för statens vattenfallsverk liksom för statens

järnvägar ett särskilt byggnadscentralförråd är av behovet påkallat, har riksdagen funnit uppenbart.

Mot förslaget att sammanslå det av 1913 års riksdag anvisade anslaget å 150,000 kronor till inköp av inventarier för Trollhätte kraftverk med det gemensamma anslaget till inventarier för vattenfallsverken, har riksdagen ej heller haft något att erinra.

Riksdagen har alltså beslutat *dels* till inventarier för statens vattenfallsverk bevilja ett anslag av 700,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa såsom reservationsanslag ett belopp av 400,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1917 av tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels ock* medgiva, att det av 1913 års riksdag anvisade anslaget av 150,000 kronor till inköp av inventarier för Trollhätte kraftverk må användas såsom gemensamt anslag till anskaffande av inventarier för statens vattenfallsverk.

Stockholm den 12 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.
